

Konventsiooni elluviimise järelvalve – võimalused ja raamid Eestis

Vootele Veldre
22.03.2013

Praxise roll

▣ lähteülesanne:

- analüüsida konventsiooni rakendamise edendamise, kaitsmise ja järelvalve mehhanismi(de) määramise või loomise võimalusi
- analüüsida järelvalvet teostava üksuse võimalikke funktsioone

Tulem:

- ❑ Konsultatsioonipaber
 - ❑ fookuses konventsiooni artikli 33 lõige 2 ja mida see EPIKoja jaoks tähendab
 - ❑ neutraalse osapoole tõlgendus õiguslikust kontekstist (kuid mitte õiguslik analüüs!)
 - ❑ sõltumatu käsitus abistamiseks puuetega inimeste katusorganisatsiooni valikuid seniste poliitikavalikute kontekstis
 - ❑ kontekstist johtuvad piirangud ja võimalused
 - ❑ kontekstikäsitluse aluseks:
 - ❑ Gatjens (2011) käsitus konventsiooni artiklist 33
 - ❑ konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu seletuskiri

3

Konventsioonist johtuvad kohustused

- ❑ Art. 33 lg 1 kohustab määratlema konkreetse koordinaatori
- ❑ Art. 33 lg 2 kohustab tagama seadusandjaist sõltumatu järelevalve õiguste kaitsmisele edendamisele ja selle tulemuslikkusele
- ❑ võttes sealjuures arvesse **“inimõiguste kaitse ja edendamisega tegelevate riiklike institutsioonide staatust ja tegutsemispõhimõtteid”** ehk **arvestada Pariisi põhimõtteid (PP)**
- ❑ Art. 33 lg 3 järelevalve teostamisel oodatakse keskset rolli puuetega inimeste esindusorganisatsioonidelt

4

Eesti sammud

- ❑ Vastus Art. 33 lõikele 1 – koordineerib SoM, vastutavad kõik ministeeriumid
- ❑ Vastus Art. 33 lõikeile 2 ja 3: EPIKoja juurde luuakse sõltumatu analüüsikomisjon
 - ❑ komisjoni “ülesanne on konventsiooni rakendamise erapooletu järelevalve”
 - ❑ komisjon “koostab aastas korra ülevaate puudega inimeste olukorrast ning esitab vastava ülevaate nii Vabariigi Valitsusele kui Riigikogule”
 - ❑ komisjon “võib koosneda kuni kuuest sõltumatust esindajast, kes esindavad erinevaid organisatsioone (puudega inimeste esindajad, sotsiaalteadlased, tööandjad, teenusepakkujad, inimõiguste spetsialist)”

Puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu (161 SE) seletuskiri.

5

Pariisi printsiipidest lähtuvad ootused üksusele: mandaat

- ❑ Võimalikult lai mandaat ehk nii inimõiguste kaitse kui edendamine
- ❑ Mandaat on sätestatud konstitutsiooni või seaduse tasandil
- ❑ Volitused koostada aruandeid nii inimõiguste üldisest olukorrast riigis kui ka kitsamatel teemadel
- ❑ Vabadus arutada iga küsimust, mis kuulub üksuse pädevusse

Gatjens, L. F. A. 2011. “Analysis of Article 33 of the UN Convention: The Critical Importance of National Implementation and Monitoring.” *SUR* 14.
http://www.surjournal.org/eng/conteudos/getArtigo14.php?artigo=14.artigo_04.htm.

6

EPIKoja / analüüsikomisjoni mandaat

- Puuetega inimeste inim-, kodaniku-, sotsiaalsete ning majanduslike õiguste kaitse EPIKoja põhikirjaline tegevus
- Ei tegele muude inimõiguste teemaliste küsimustega
- EPIKoja ja komisjoni elutsükkel EPIKoja üldkoosoleku (või juhatuse) pädevuses
- EPIKoja eraõiguslik MTÜ – puuetega inimeste katusorganisatsioon

7

PP-dest lähtuvad ootused: sõltumatus

- Tegevus ja otsused on täielikult sõltumatud täitevvõimust
- Rahastamise mõjutamise kaudu ei tohiks olla võimalik mõjutada tema funktsioonide täitmist
- Tingimused (töövahendid, raha) talle seatud ülesannete täitmiseks

Gatjens, L. F. A. 2011. "Analysis of Article 33 of the UN Convention: The Critical Importance of National Implementation and Monitoring." *SUR* 14.
http://www.surjournal.org/eng/conteudos/getArtigo14.php?artigo=14.artigo_04.htm.

8

EPIKoja / analüüsikomisjoni sõltumatus

- Eraõiguslik MTÜ täitevvõimust olemuslikult sõltumatu
- EPIKoja rahastamise otsustes on keskne roll õiguste kaitset koordineerival valitsusasutusel
- Komisjoni rahastamise printsiibid teadmata – sihtotstarbelised eradised? 30 000 € igal aastal?
 - probleemne pikaajaline tegevuse planeerimine
 - probleemne töösuhete planeerimine

9

PP-dest lähtuvad ootused: suhted huvirühmadega

- Ühiskonna erinevate osapoolte esindatus
 - [Art. 33 lg 3: kaasatud olgu puuetega inimesed]
- Vabadus pidada konsultatsioone kodanikuühiskonna organisatsioonidega, kes tegelevad inimõiguste kaitse ning selle edendamisega

Gatjens, L. F. A. 2011. "Analysis of Article 33 of the UN Convention: The Critical Importance of National Implementation and Monitoring." *SUR* 14.

http://www.surjournal.org/eng/conteudos/getArtigo14.php?artigo=14.artigo_04.htm

0

EPIKoja / analüüsikomisjoni suhted huvirühmadega

- Puuetega inimeste katusorganisatsioonina tagatud puuetega inimeste kaasatus
- eraõigusliku MTÜna vabad käed komisjoni ellukutsumiseks / järelvalvetegevusteks
- eelnõus seatud piirangud analüüsikomisjoni koosseisule

1
1

PP-st lähtuvad ootused: ligipääs infole & avalikkuse informeerimine

- Ligipääs igasugusele infole ja dokumentidele, mis on vajalikud, et hinnata inimõigustealast olukorda riigis
- Vabadus teavitada avalikkust oma arvamustest ja soovitudest

Gatjens, L. F. A. 2011. "Analysis of Article 33 of the UN Convention: The Critical Importance of National Implementation and Monitoring." *SUR* 14.

http://www.surjournal.org/eng/conteudos/getArtigo14.php?artigo=14.artigo_04.htm

1
2

EPIKoja / analüüsikomisjoni ligipääs infole & võimalused avalikkust informeerida

- Ametkondlikule infole ligipääs samaväärne teiste eraõiguslike isikute omaga
- Võimalik kasutada avalikke materjale ja teabepäringuid
- Puuetega inimeste katusorganisatsioonina hääli avalikkuse kõnetamiseks

1
3

PP-st lähtuvad eeldused: volitused

- Vabadus arutada iga küsimust, mis kuulub tema pädevusse
- Ligipääs igasugusele infole ja dokumentidele, mis on vajalikud, et hinnata inimõiguste alast olukorda riigis
- Vabadus teavitada avalikkust oma arvamustest ja soovitudest
- Vabadus pidada konsultatsioone kodanikuühiskonna organisatsioonidega, kes tegelevad inimõiguste kaitse ning selle edendamisega

Gatjens, L. F. A. 2011. "Analysis of Article 33 of the UN Convention: The Critical Importance of National Implementation and Monitoring." *SUR* 14.

http://www.surjournal.org/eng/conteudos/getArtigo14.php?artigo=14.artigo_04.htm

1
4

Koondjärelduksi

- ❑ Seades EPIKojale järelevalvaja rolli astub riik olulisi ümberkorraldusi tegemata sammu konventsiooni täitmise suunas
- ❑ Pikas perspektiivis on Pariisi põhimõtetele vastava inimõiguste kaitsega tegeleva üksuse loomine möödapääsematu
- ❑ Komisjoni kokkukutsumine EPIKoja pädevuses
- ❑ Komisjonilt nõutav iga-aastane ülevaade on laiema tegevuse tulem, mitte komisjoni eesmärk
- ❑ Komisjoni roll: järelevalveprotsessi tagamine ning olukorra ja õigusruumi vastavuse monitoorimise ja analüüsimise **organiseerimine.**